

КОМЕНТАРІ
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
до зауважень, викладених у звіті експертної групи
Про результати акредитаційної експертизи освітньо-наукової програми
1525 Право,
рівень вищої освіти «Магістр»,
спеціальність 081 Право, денна форма навчання

Київський національний університет імені Тараса Шевченка та гарант ОНП «Право» щиро дякують експертній групі за змістовну та продуктивну співпрацю під час експертизи ОНП «Право», а також за позитивну оцінку акредитаційної експертизи цієї освітньої програми. Висловлюємо вдячність експертам за ґрунтовні обговорення та висловлені рекомендації щодо покращення ОПП. Висловлені рекомендації та зауваження будуть сприяти подальшому вдосконаленню та розвитку освітньої програми, змістовному наповненню її освітніх компонентів, підвищенню рівня зацікавленості здобувачів освіти до навчання за цією програмою. Водночас, хочемо навести певні зауваження та коментарі до окремих позицій звіту експертної групи.

Зауваження та рекомендації ЕГ	Відповіді на зауваження та рекомендації ЕГ
<p>Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми</p> <p>Особливостями освітньої програми є її наукова спрямованість, яка поєднана з практичною складовою. На жаль, аналізуючи ОП важко встановити особливості та унікальність програми, не маючи спеціальні знання щодо особливостей забезпечення ОПП та ОНП, тому з ЕГ рекомендує при наступному перегляді ОНП «Право» більш детально виписати особливості програми, її відмінності від ОПП “Право” та аналогічних ОП, які є в інституті. У відгуках/ рецензіях не вказано дати їх надання (крім рецензії Селівон М.Ф.), у зв’язку з чим, не можна встановити, на який саме проект та/або редакцію ОНП їх надано. Рекомендації: Пропонувати стейкхолдерам вказувати у відгуках/ рецензіях дату їх надання для однозначного розуміння того, на який саме проект та/або редакцію ОНП їх надано, а також не обмежуватися суто</p>	<p>Погоджуємося врахувати рекомендації ЕГ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - при наступному перегляді ОНП більш детально виписати особливості програми, її відмінності від ОПП “Право” та аналогічних ОП, які є в ННІ права; - пропонувати стейкхолдерам не обмежуватися суто наданням позитивної оцінки ОНП, висловлювати й певні пропозиції/ рекомендації щодо покращення ОНП Право;

Зауваження та рекомендації ЕГ	Відповіді на зауваження та рекомендації ЕГ
наданням позитивної оцінки ОНП, висловлювати й певні пропозиції/рекомендації щодо покращення ОНП Право.	
<p>Критерій 2 Структура та зміст освітньої програми</p> <p>ЕГ рекомендує переглянути матрицю відповідностей у частині вибірових компонент, і надати її по блоках, оскільки “універсальний підхід” в даній ситуації неможливий через різну направленість дисциплін, оскільки ОК, яка вивчає міжнародне право не може забезпечувати такі ж самі ЗК, СК та ПРН, як і ОК, яка вивчає певну галузь (підгалузь) національного права ЕГ відмічає деяку ”умовність” у формуванні освітньої траєкторії здобувача, оскільки здобувач обирає блок, який йому подобається, а в ньому містяться вже підібрані дисципліни. якщо здобувач відмовиться хоча б від однієї освітньої компоненти, то він буде позбавлений права отримати спеціалізацію даного вибірового блоку, про що зазначено на сторінці вибору дисциплін. Аналогічна ситуація повторюється і на заочній формі навчання.</p>	<p>1. Погоджуємося врахувати рекомендацію ЕГ - при наступному перегляді ОНП «переглянути матрицю відповідностей у частині вибірових компонент, і надати її по блоках». Поради ЕГ в даному випадку відповідають звичайному підходу Університету до фіксації вибірових блоків (за їх наявності) у описах освітніх програм, у тому числі в матрицях відповідності. Нинішній спосіб відображення вибірових блоків у програмах ННІ Права був запроваджений експериментально – як спроба описати значну (абсолютний рекорд в Університеті) кількість вибірових блоків в межах однієї програми без надмірного зростання обсягу опису ОНП.</p> <p>2. Щодо зауваження ЕГ про «певну ”умовність” у формуванні освітньої траєкторії здобувача, оскільки здобувач обирає блок, який йому подобається, а в ньому містяться вже підібрані дисципліни» то воно не є справедливим. На нашу думку, Університет всебічно забезпечив право здобувача на вибір дисциплін в межах кількох десятків (!!!) блоків. Блоки побудовані тематично (галузево) що дозволяє повноцінно індивідуально визначити освітню траєкторію підготовки здобувача освіти у відповідності до інтересів студента (дозволяє студенту здобути добути цілісний, системний набір додаткових (просунутих) компетентностей) та вимог законодавства про освіту. Якщо ж здобувач все ж залишиться незадоволеним запропонованим йому вибором, то він може не обирати запропоновані у програмі блоки і обрати необхідні йому ОК з інших програм спеціальності Право, або з програм інших спеціальностей які реалізуються в Університеті</p>
<p>Критерій 3 Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання</p> <p>Під час роботи ЕГ встановлено, що за час реалізації ОП випадків визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, не було. ЕГ рекомендує посилити інформаційну роботу серед здобувачів з метою популяризації та практичної реалізації програм неформальної та/або інформальної освіти, водночас,</p>	<p>Визначення ЕГ слабкої сторони за цим критерієм («відсутність випадків визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті») є незрозумілим, адже:</p> <ul style="list-style-type: none"> - члени Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти неодноразово на своїх засіданнях а також під час семінарів для експертів і ГЕР (див. наприклад https://bit.ly/3iYwvR) заявляли що відсутність практики визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти не може вважатися недоліком освітньої програми; - знані європейські акредитаційні агенції (наприклад ASIIN, AQUIN) під час акредитацій слабкою стороною вважають не відсутність практики визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної/інформальної освіти, а

Зауваження та рекомендації ЕГ	Відповіді на зауваження та рекомендації ЕГ
<p>гнучко імплементуючи процедури визнання їх результатів.</p>	<p>неналежне забезпечення якості при такому визнанні;</p> <ul style="list-style-type: none"> - в процедурах визнання результатів навчання здобутих поза межами програм формальної освіти забезпечення гнучкості процедур є другорядним завданням порівняно із завданням забезпечення якості; - розроблене в Університеті Положення «Про валідацію і визнання результатів навчання здобутих у процесі неформальної та/або інформальної освіти у програмах вищої та фахової передвищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка» (схвалене Вченою Радою Університету 6 лютого 2023 року, http://senate.univ.kiev.ua/?p=2271) з нашої точки зору містить всі необхідні заходи для забезпеченні якості при визнанні результатів навчання, отриманих шляхом неформальної/інформальної освіти, а його процедур є достатньо гнучкими. <p>Рекомендація ЕГ щодо інформування (зокрема, через сайт Інституту) НПП та здобувачів про правила перезарахування результатів неформальної освіти заслуговує на увагу.</p>
<p>Критерій 4 Навчання і викладання за освітньою програмою</p> <p>Слабкими сторонами ЕГ вважає розміщення РП ОК на різних вкладках сайту ЗВО та відсутність можливості проходження практики в юридичній клініці. Недоліками є те, що немає єдиної платформи для проведення онлайн занять. ЕГ рекомендує усі РП ОП оприлюднювати на одній сторінці сайту ЗВО, організувати освітній процес онлайн на єдиній платформі та розглянути можливість проходження практики в юридичній клініці.</p>	<p>Погоджуємося врахувати у подальшому зауваження про те, що слабкою стороною ЕГ вважає розміщення РП ОК на різних вкладках сайту ЗВО. На нашу думку, одним із шляхів вирішення цієї проблеми є можливість пошуку РП ОК шляхом переадресації із вкладок кафедр у межах єдиного сайту ННІ права. Розміщення РП ОК на сайті ЗВО недоцільне через значні обсяги інформації в межах Університету і велику кількість (майже шість сотень одночасно функціонуючих, а з врахуванням закритих і призупинених – понад тисячу) освітніх програм, потребує додаткових консультацій із ІТ-фахівцями щодо технічної та організаційної можливості й ефективного програмного забезпечення для такого єдиного сайту, з урахуванням значних обсягів інформації в межах КНУТШ.</p> <p>На жаль, на сьогодні жодна із загально доступних платформ дистанційних комунікацій не може задовольнити потреби такої кількості освітніх програм та структурних підрозділів яка присутня в Університеті – завдання врахування специфіки освітнього процесу за кожною із спеціальностей природничих, технічних, гуманітарних наук не вирішує жодна з них. Від так, при застосуванні елементів дистанційного навчання викладачі використовують ті програмні засоби (наприклад Zoom, Google Meet з розширеними, завдяки ліцензіям, наданим КНУТШ, можливостями тощо). Також викладачі мають корпоративну поштову скриньку в домені @knu.ua. Завдяки співпраці з компанією Google, для кожного викладача та</p>

Зауваження та рекомендації ЕГ	Відповіді на зауваження та рекомендації ЕГ
	<p>студента створений єдиний робочий простір Google Workspace, який дозволяє використовувати всі доступні інструменти Google, зокрема, Google Classroom.</p> <p>Щодо зауваження про те, що слабкою стороною ЕГ вважає відсутність можливості проходження практики в юридичній клініці. Вважаємо, що юридична клініка швидше є способом отримання практичних навичок, визнання якої як форми практики здобувачів ЗВО чинним законодавством не передбачено. З огляду на відсутність нормативного визнання участі здобувачів ОП в юридичній клініці як практики, остання може проводитися лише на базах виробничої практики органів державної влади та місцевого самоврядування, судових та правоохоронних органів, юридичних компаній та окремих адвокатів, а також неурядових організацій відповідно до укладених із ними договорів, результати належного проходження якої підтверджуються документально із наступним захистом практики, що є підставою зарахування в межах відповідних освітніх кредитів за ОП, передбачених для практики. У зв'язку з цим рекомендація ЕГ розглянути можливість проходження практики в юридичній клініці видається можливою у разі визнання практики в юридичній клініці формою проходження практики здобувачів за ОП шляхом внесення змін до відповідних нормативно-правових актів щодо проходження практики студентів ЗВО. В іншому випадку єдиною можливістю зарахування результатів навчання здобутих у юридичній клініці є виключно процедура подання освітньої декларації (згідно Положення «Про валідацію і визнання результатів навчання здобутих у процесі неформальної та/або інформальної освіти у програмах вищої та фахової передвищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка»</p>
<p>Критерій 5 Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність</p> <p>Перелік питань для комплексного кваліфікаційного іспиту формується з навчальних дисциплін відповідного вибіркового блоку. Для забезпечення всебічного оцінювання програмних результатів навчання, визначених Стандартом та ОНП, ЕГ рекомендує передбачити в програмі комплексного кваліфікаційного іспиту питання,</p>	<p>Рекомендація ЕГ щодо максимальної гармонізації переліку питань для комплексного кваліфікаційного іспиту, який передбачає ОПП з програмою ЄДКІ є слушною. Ми передбачимо в програмі комплексного кваліфікаційного іспиту питання, які відповідатимуть затвердженій МОН України програмі ЄДКІ для магістрів, що навчаються за спеціальністю «Право»;</p> <p>Так само слушною є рекомендація ЕГ посилити роботу із здобувачами вищої освіти щодо більш ретельного ознайомлення їх з нормативною базою ЗВО щодо процедури оскарження результатів оцінювання та порядку вирішення конфліктних ситуацій.</p> <p>Вважаємо що ознайомлення з цими нормативними актами здобувачів рівня вищої освіти «Магістр» можливо посилити через запровадження на сайті ННІ права (у</p>

Зауваження та рекомендації ЕГ	Відповіді на зауваження та рекомендації ЕГ
<p>які відповідатимуть затвердженій МОН України програмі ЄДКІ для магістрів, що навчаються за спеціальністю «Право».</p> <p>ЕГ рекомендує посилити роботу із здобувачами вищої освіти щодо ознайомлення їх з унормованими ЗВО процедурами оскарження результатів оцінювання.</p>	<p>розділі «Студенту») окремої позиції «Правові основи освітнього процесу».</p>
<p>Критерій 6 Людські ресурси</p> <p>Слабкою стороною ЕГ вважає відсутність впливу гаранта на підбір НПП для забезпечення ОП; відсутністю рейтингування НПП. ЕГ рекомендує залучити гарнта до підбору НПП для забезпечення ОП та запровадити рейтингову систему для НПП.</p>	<p>Твердження про «відсутність впливу гаранта на підбір НПП для забезпечення ОП» є несправедливим. Дійсно, конкурсний відбір НПП здійснюється не на програми, а на кафедри, але саме це передбачене чинним законодавством України. При цьому, в Університеті гаранти програм беруть участь у щорічних засіданнях кадрових комісій на яких керівництво ННІ права ініціює перед адміністрацією Університету питання оголошення конкурсу. Гаранти освітніх програм мають право ініціювати перед завідувачами кафедр і керівництвом факультетів/інститутів питання щодо відсторонення викладача від викладання конкретної дисципліни, а також надавати рекомендації щодо залучення на умовах сумісництва роботодавців, фахівців практиків, наукових працівників академій наук і НПП інших ЗВО.</p> <p>Щорічне рейтингове оцінювання НПП в Університеті проводиться, про що експерти були проінформовані, зокрема було описано визначення переможців у номінації «кращий викладач року». У рейтингуванні викладачі в інституті права бере участь студентський парламент, який проводить анонімне опитування. В університеті діє система заохочення викладачів як матеріального, так і відповідними відзнаками – подяками, грамотами, дипломами.</p>
<p>Критерій 7 Освітні середовище та матеріальні ресурси</p> <p>ЕГ рекомендує ННІ права посилити роботу щодо наповнення репозитарію eKNUTSHIR випускними кваліфікаційними роботами здобувачів вищої освіти за ОНП «Право». ЕГ рекомендує ЗВО розглянути можливість до початку нового навчального року запровадити єдину централізовану систему дистанційного навчання, яка забезпечила б вільний і зручний для здобувачів вищої освіти час доступ до навчальних матеріалів, виконання завдань, їх перевірки, тестування, а викладачу змогу</p>	<p>1. Робота щодо наповнення репозитарію eKNUTSHIR випускними кваліфікаційними роботами здобувачів вищої освіти за ОНП ведеться з урахуванням законодавства про захист права інтелектуальної власності і наповнюється лише тими кваліфікаційними роботами, на розміщення яких у репозитарії дають згоду правоволодільці.</p> <p>2. На сьогодні жодна із загально доступних платформ дистанційних комунікацій не може задовольнити потреби такої кількості освітніх програм та структурних підрозділів яка присутня в Університеті – завдання врахування специфіки освітнього процесу за кожною із спеціальностей природничих, технічних, гуманітарних наук не вирішує жодна з них. Від так, при застосуванні елементів дистанційного навчання викладачі використовують ті програмні засоби (наприклад Zoom, Google Meet з розширеними, завдяки ліцензіям, наданим КНУТШ,</p>

Зауваження та рекомендації ЕГ	Відповіді на зауваження та рекомендації ЕГ
<p>проводити навчання на відстані, що особливо важливо в умовах воєнного стану та карантину.</p>	<p>можливостями тощо). Також викладачі мають корпоративну поштову скриньку в домені @knu.ua. Завдяки співпраці з компанією Google, для кожного викладача та студента створений єдиний робочий простір Google Workspace, який дозволяє використовувати всі доступні інструменти Google, зокрема, Google Classroom</p>
<p>Критерій 8 Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми</p> <p>Здобувачі освіти необізнані в нормативних процедур забезпечення якості освіти, у тому числі, з питань ініціювання внесення змін до освітньої програми. Радимо ознайомити останніх з процедурами, вказаними в документах ЗВО.</p> <p>На сайті ННІ права КНУ імені Тараса Шевченка відсутні відгуки та рецензії роботодавців щодо ОНП.</p>	<p>Що стосується не обізнаності здобувачів освіти з нормативними процедурами забезпечення якості освіти, питаннями внесення змін до освітньої програми, зауважуємо наступне. Нормативні процедури забезпечення якості освіти, у тому числі, з питань ініціювання внесення змін до освітньої програми розміщені у вільному доступі в інтернеті на сайті КНУТШ. З ними безумовно добре знайомі здобувачі освіти, залучені до роботи в органах студентського самоврядування. Вони беруть участь в обговоренні і затвердженні ОНП і ОПП.</p> <p>Жодних вимог в жодному документі розміщувати на сайті відгуки та рецензії роботодавців щодо ОНП немає.</p>
<p>Критерій 9 Прозорість та публічність</p> <p>ЕГ констатовано відсутність обізнаності здобувачів у внутрішніх нормативних актах ЗВО щодо процедур у випадку наявності скарг з питань організації освітнього процесу чи конфліктних ситуації. Рекомендуємо провести інформаційну кампанію з ознайомлення здобувачів з положеннями документів ЗВО, стосовно вказаних питань. Через відсутність активного посилання на проект ОНП, радимо викладати на сайті посилання на проект ОНП окремим посиланням від затвердженої ОНП.</p>	<p>Здобувачі освіти знайомлять із ключовими внутрішніми нормативними актами щодо прав та обов'язків, основних вимог до організації освітнього процесу, процедур розгляду скарг та вирішення конфліктних ситуацій тощо при вступі, що підтверджується підписом здобувача на угоді про навчання.</p> <p>Після затвердження нової редакції матеріали по проєкту із сайту знімаються – їх подальше знаходження там не має сенсу.</p>